K. Galis

Nieuw-Guinea journalistiek

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 119 (1963), no: 2, Leiden, 189-200

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

NIEUW-GUINEA JOURNALISTIEK *

Ter gelegenheid van het eerste lustrum van het — te Hollandia verschijnend — overheids-dagblaadje „En hier is het nieuws” wijdde „De Journalist” in 1956 een beschouwing aan dit feit, vergezeld van zijn gelukwensen. Menigeen hier te lande zal toen gedacht hebben, dat dit de enige nieuwsbron in Nederlands Nieuw-Guinea betrof. Het lijkt mij derhalve interessant om eens uitvoeriger in te gaan op de nieuwsgaring en nieuwsdistributie — grootse woorden voor meestal simpel pogen — ten aanzien van dit gebied. Het navolgende zal waarschijnlijk incompleet zijn, maar mogelijk aanleiding geven tot een uitgebreider studie.

Voorop zij gesteld, dat het niet in de bedoeling ligt alle periodieken en dagbladen te vermelden waarin meer of minder uitvoerige publicaties over dit Rijksdeel verschijnen of verschenen, zij het op zeer ongeregelde tijden. Al komt het zelfs voor, dat zij speciale Nieuw-Guinea nummers het licht doen zien. Evenmin wil ik nader ingaan op organen die — zij het niet geheel, dan toch voor een aanmerkelijk deel — zich wijden aan een bepaald facet van Nieuw-Guinea's samenleving. Ik denk hier bijvoorbeeld aan tijdschriften als „Sint Antonius” en „Rerum Ecclesiae, M.S.C.-Annalen van O. L. Vrouw van het Heilig Hart”, verzorgd door Missie-congregaties, of aan de vroegere „Mededeelingen, tijdschrift voor Zendingswetenschappen” en het huidige „Zendingsblad der Ned. Hervormde Kerk”.

A. Een opsomming moge thans volgen van de buiten Nieuw-Guinea gedrukte, uitsluitend op het westelijke part van dit eiland gerichte, periodiek verschijnende bladen.

„Tijdschrift Nieuw Guinea” was ongetwijfeld één der oudste en voornaamste organen die in dit artikel vermelding verdienen. In 1936/'37 verscheen de eerste jaargang, gedrukt in Den Haag, tweemaandelijks van opzet; met een onderbreking in de oorlogsjaren heeft

* Dit artikel werd medio 1961 op papier gezet.

het in het zestiende jaar (1955/'56) zijn einde gevonden. Elk nummer telde ca. 32 pagina's.

„Nieuw-Guinea Studiën”, een in Den Haag gedrukt kwartaalblad, kan als de opvolger worden beschouwd; sedert februari 1957 verschijnend en per nummer $\pm$ 86 bladzijden bevattend.

„Schakels” is een te Den Haag gedrukte serie boekjes betreffende Nederlands Nieuw-Guinea, uitgegeven door de R.V.D. en met ere te noemen. Deze reeks ving aan op 1 april 1952; ieder boekje telt ongeveer 40 pagina's.

„Nederlands Nieuw Guinea”, tweemaandelijks gepubliceerd in Den Haag, is ook nog „jong”. De eerste jaargang kwam in 1953 uit; elke aflevering is circa 20 pagina's dik. Het is een uitgave van het Nationaal Nieuw-Guinee Comité.

Zijn genoemde publicaties algemeen van aard en inhoud, de nu te noemen bladen zijn dit niet, daar zij door en voor bepaalde groepen, kolonisten-verenigingen bijv., worden uitgegeven. Het oudste is:

„Onze Toekomst”, orgaan van het Hoofdbestuur der rechtspersoon „Vereeniging Kolonisatie Nieuw Guinea”, Nationale Vereeniging voor Ned. Volksplanting, waarvan te Batavia in 1927 de eerste jaargang verscheen en in 1940 de veertiende, terwijl in 1946 de vijftiende aanving, aanvankelijk gedrukt in Makassar, later te Batavia. Dit maandelijks orgaan telde eerst 28, later meestal 8 pagina's. Wanneer dit blad ophield te bestaan is mij niet bekend. In 1952 echter verscheen in Den Haag het maandblad „Toekomst in Nieuw Guinea” van de Vereniging Kolonisatie Nieuw Guinea - Unicom., kennelijk de voortzetting van „Onze Toekomst”; dit blad telt 12 pagina's per exemplaar.

„De Nieuw Guineaër”, orgaan van de Stichting Immigratie en Kolonisatie „Nieuw Guinea”, is ook al een oudje. De eerste jaargang, 1930/'31, verscheen te Bandoeng; de laatste, tiende, kwam in 1939/'40 uit.

„De Nieuw Guineeër”, orgaan van de Stichting „Nieuw Guinea Verbond Nederland”, opvolger van voornoemde periodiek, komt in Rotterdam van de pers als maandblad met $\pm$ 24 pagina's sedert januari 1950.

„De Kolonist” behoort ook tot de oude garde. Dit orgaan der Nederlandsche Emigratie Vereeniging „Nieuw Guinea” beleefde zijn eerste jaargang in 1933 als maandblad, gedrukt te Amsterdam. Blijkbaar bestond het niet lang, want in 1937 vind ik de eerste jaargang genoemd van weer een maandblad „De Kolonist”, orgaan der Nationale Nieuw Guinea Vereeniging. Dit blad kwam in Den Haag van de pers.

„Nederland Overzee”, eigenlijk geheten „Officieel Orgaan van de Stichting Transmigratie Nederland Overzee”, is van veel jonger datum. Dit maandblad wordt te Amsterdam gedrukt, ongeveer 8 bladzijden per nummer tellend, sedert januari 1948.

„Niguvo-Post”, orgaan van de Stichting „Nieuw Guinea Vooruit”, is nog recenter. Dit maandblad, gedrukt te Den Haag, beleefde naar ik meen slechts twee jaargangen, te weten 1949 en 1950.

„De Pionier” hield het slechts een half jaar vol. Te Franeker gedrukt, wekelijks, als luchtpostkrant van 4 pagina’s, bestond het van 18 april 1953 tot december van dat jaar.

„Paraat” was ook geen lang bestaan beschoren; immers, dit orgaan van het Nieuw Guinea Verbond zag in 1954 te Den Haag het levenslicht, driewekelijks — later maandelijks — iets van zich latende merken, tot het medio 1956 verdween.

„Onze Brug” kan als zijn vervanger worden beschouwd. Het is een uitgave van de gelijknamige stichting, maandelijks in Den Haag verschijnend en per nummer 8 bladzijden tellend.

„De Tifa” (d.i. Trom) is van jonge datum: het eerste nummer van dit luchtpost-weekblad verscheen op 28 april 1956. Het krantje telt 4 pagina’s, wordt te Amsterdam gedrukt en is een uitgave van de stichting „De Katholieke Pers”.

„Nieuw Guinea Instituut” heet het ongeregeld verschijnend gestencilde blad van het gelijknamige instituut te Rotterdam. Deze, op de handelsvoorlichting gerichte, periodiek heeft 25 à 30 pagina’s per nummer; het eerste verscheen in mei 1954.

„Ons Zendingswerk op Nieuw Guinea”, geheel gewijd aan het

Nederlandse deel van dat eiland, is hier op zijn plaats. Dit tweemaandelijks blaadje is het officieel orgaan van de Gereformeerde Kerk van Enschede . . . ; elk exemplaar telt 10 pagina's. De eerste jaargang is van 1956.

„Nova Guinea”, een wetenschappelijk tijdschrift, mogen wij niet vergeten. Het wordt aangeduid als een „journal of botany, zoology, anthropology, ethnography, geology and palaeontology of the Papuan region”, gedrukt in Leiden sinds 1903 en het verscheen verschillende jaren als volumineus boek, ook reeds weer na de Tweede Wereldoorlog.

Aparte vermelding verdient nog „Suara Irian” (d.w.z. Stem van Nieuw Guinea), dat gedrukt als tweewekelijks blad van ca. 17 pagina's te Djokjakarta verscheen. Een uitgave — eerste jaargang in 1949 — van de Republiek Indonesia, gericht tegen het Nederlands bewind op Nieuw Guinea.

B 1. Zien wij thans hoe het is (was) gesteld met de nieuwsvoorziening op Nieuw-Guinea zelf. Men kan dan een onderscheid maken tussen in het Nederlands en in het Maleis gestelde bladen. Ik begin met eerstgenoemde.

Een wel bijzonder „blaadje” is geweest de éénmaal per week in zesvoud getypte „Saturday Evening Post”, na de capitulatie van Nederlands Oost-Indië in 1942 verschenen in het — niet door de Japanners bezette — Wisselmeren-gebied, waar het ongeveer anderhalf jaar de nog vrij gebleven Europees-Amerikaanse gemeenschap bezig hield met nieuws, kruiswoord-puzzles, belleterie, enz.

Een soortgelijke „oorlogsperiodiek” was de te Hollandia-Ifar in 1944 uitgegeven „New Guinea Herald”; een uitgave van de Kon. Ned. Ind. Leger-Informatie-Dienst.

„Hollandia” is ook een oudje; een te Hollandia sedert begin februari 1946 uitkomend gestencild blaadje van 4 bladzijden, met een „gedrukt hoofd”, dat twee à driemaal per week verscheen en met no. 56 van 26 juni van hetzelfde jaar in de voltooid verleden tijd overging. De oplage was 400 exemplaren.

„De Cycloop” was een gestencild blaadje van ongeveer 8 pagina’s dat in 1948 (en later?) dagelijks te Hollandia werd gedistribueerd. Reeds toen werden — naast distributie-mededelingen — lokaal nieuws, familieberichten, e.d. opgenomen.

„De Drempel” was een uitgave van de Residentie Voorlichtingsdienst, Marine Voorlichtingsdienst en Dienst Legercontacten, omstreeks 18 pagina’s groot en wekelijks te Hollandia verschijnend. Het werd gestencild, doch bevatte reeds tekeningen en foto’s. Het eerste nummer dateerde van 18 februari 1950; lang bestaan heeft het krantje niet.

„En hier is het Nieuws” is feitelijk de opvolger van voornoemd blaadje geweest. Echter was dit een dagelijkse publicatie van 4 tot 6 pagina’s, wederom gestencild, zij het met „gedrukt hoofd”, te Hollandia en sedert ultimo januari 1951 — doch regelmatig pas na 3 maart d.a.v. — het licht ziende. Het verscheen bij het Kantoor voor Voorlichting en Radio-omroep. Enige malen kwam de „krant” in gedrukte vorm uit, bijv. bij feestelijke gelegenheden; zoals het Jubileum-nummer in 1956 (5-jarig bestaan van het nieuwsblad), het Manokwari-nummer in 1958 (60-jarig bestaan der plaats), enz. De abonnementsprijs bedroeg sinds 1 januari 1955 per maand één gulden; voordien werd het gratis verspreid. De oplage was $\pm$ 1500 exemplaren. Einde december 1958 ging dit overheidsorgaan ter ziele.

„Nieuws van de Week” was een wekelijkse compilatie van het voornaamste uit bovengenoemd blad, gestencild te Hollandia en uitsluitend bestemd voor de „buitenposten”. De oplage beliep ongeveer 1000 exemplaren. Gelijktijdig met „En hier is het Nieuws” verdween het van het toneel.

De taak van beide voorgaande blaadjes — het zij reeds nu vermeld — werd overgenomen door de „Nieuw Guinea Koerier, de Groene”, een sedert 1 januari 1959 te Hollandia gedrukt, vier pagina’s tellend, door particulieren opgezet dagblad met in 1960 omstreeks 1500 abonné’s.¹ Het voorziet de lezers van plaatselijk en internationaal nieuws, al geschiedt dat niet altijd feilloos, zódat men naast „snikken en grimlachjes” ook wel „geween en knarsing der tanden” hoort. Derhalve: elck wat wils. Vermeld zij nog, dat dit dagblad een voortzetting is van

¹ De uitgave ervan werd gestaakt m.i.v. november 1962.

het — om de drie dagen gedistribueerde — reclame- en advertentieblaadje „De Groene”, dat sinds 18 februari 1958 (tot 1959 dus) te Hollandia in stencil verscheen.

„De Kling” heette het in Ifar, bij Hollandia, ten behoeve van de Koninklijke Landmacht uitgegeven gestencilde maandblad, ongeveer 10 pagina's groot en sedert 9 september 1950 tot juni 1954 verschijnend.

„Officieel Nieuwsblad van Nieuw Guinea” is — de naam zegt het reeds — het Gouvernementsorgaan waarin allerlei bekendmakingen worden gedaan aan 's Lands ingezetenen. Zo van het faillissement van de Heer A, via de naturalisatie van Heer B naar prijsbeheersings-mededelingen en wegverkeers-kennisgevingen. Om niet te spreken van de merken van wasmiddelen, rookgerei, reukgerei, enz., enz., die in de bijlagen staan genoemd. Het blad wordt te Hollandia gedrukt bij de Landsdrukkerij; het eerste nummer dateert van 22 december 1950.

„Gouvernementsblad van Nieuw Guinea”, eveneens te Hollandia gedrukt en verschijnend sedert 1950, dient ter afkondiging van ordonnanties en rijkswetten, enz. Men zou het de „grotere broer” van vernoemd „Officieel Nieuwsblad” kunnen noemen.

„Het B.B.-blad”, interne voorlichting van de Dienst van Binnenlandse Zaken, verscheen voor het eerst in maart 1953 als kwartaaluitgave. Het was een te Hollandia gestencild blad van 50 à 60 bladzijden per nummer en met een oplage van $\pm$ 300 exemplaren. Ultimo 1955 werd de uitgave gestaakt. Men kon er vele lezenswaardige artikelen in vinden, naast personalia, de nodige grappige excerpten uit verslagen e.d., etc.

Andere overheidspublicaties zijn: „Rondom de Landbouw”, „Mededelingen van de Dienst van Gezondheidszorg in Nederlands Nieuw-Guinea”, „Mededelingen van de Dienst van Verkeer en Energie”, „Justitiële Berichten” (uitgave van het Hof van Justitie), „Onderwijsberichten” (uitgave van de Dienst van Culturele Zaken) en „Milieusanering” (uitgave van de Dienst van Gezondheidszorg). Zes, in Hollandia verschijnende, gestencilde periodieken, die in de eerste plaats ten doel hebben het personeel van betrokken diensten voor te lichten over interne aangelegenheden en vakliteratuur. De beide eerstgenoemde kwartaalbladen verschenen voor het eerst in maart 1954, terwijl het

derde in 1960 het licht zag, het vierde eenmaal 's jaars sedert 1955, het vijfde sedert 1954 en het zesde per kwartaal sinds 1958 verschijnt. De publicaties tellen respectievelijk circa 12, 65, 20, 50, 30 en 20 pagina's; „Rondom de Landbouw” en „Onderwijsberichten” komen zeer onregelmatig uit.

Last but not least volgt het in 1959 gestichte gestencilde kwartaalblad „Het gevederde Woord”, ongeveer 20 pagina's groot. Dit blad wordt uitgegeven door de afdeling Veeteelt van de Dienst van Economische Zaken en deelt de belangstellende lezers o.m. mee wat is „de betekenis van de kip”, „de kostprijs van een ei”, „de potstalmethode”, enz. Als wij lezen „op de borst worden enkele schijfjes spek vastgebonden”, blijken wij in een recept voor de huisvrouw verzeild te zijn. De oplaat bedraagt 70 exemplaren.

B 2. Behalve de zojuist vermelde overheidsorganen — uitgezonderd de „Nieuw Guinea Koerier” — worden te Hollandia ook een aantal club- of verenigingsblaadjes gestencild, zoals:

„Orgaan van de Vereniging van Huisvrouwen”; dit moge — gedachtig aan de zegswijze: l'honneur aux dames — het eerst worden genoemd. Sedert april 1956 komt het maandelijks uit; thans telt het 12 à 16 bladzijden per nummer, gebonden in een keurig gedrukte omslag.

„Opwaarts”, orgaan van het Christelijk Werknemersverbond op Nieuw-Guinea. Een geheel ander terrein dus, nl. dat van de vakbeweging. Het blad verscheen oorspronkelijk tweewekelijks, sinds september 1953, doch in juli 1960 werd „Tampil” (zie hierna) er bij gevoegd en komt het gedrukt als maandblad te Hollandia uit in een oplaat van 1200 exemplaren, ieder $\pm$ 18 pagina's bevattend.

„Arka”, orgaan van de regionale afdeling Nederlands Nieuw-Guinea van de Algemene Rooms Katholieke Ambtenaarsvereniging; een maandblad, dat sedert januari 1956 lid is van de „pers”-familie. Het bevat vakverenigingsnieuws, personalia, e.d. en telt ongeveer 18 pagina's per nummer.

„Postiljon”, een maandblaadje van de filatelistenclub op Nieuw-Guinea. Het wordt te Hollandia uitgegeven sedert september 1957. Elk exemplaar heeft 4 pagina's.

„Ons Jagersblad”, het maandorgaan van het Jagersgenootschap Nederlands Nieuw-Guinea. De eerste jaargang is van 1957 en elk nummer telt omstreeks 20 bladzijden.

„Hoe 't Reilt en Zeilt”; de toepasselijke naam van het maandelijks — sinds 1954 — verschijnende blad van de Sociëteits- en Watersportvereniging „De Jachtclub” te Hollandia. Elk blad bevat circa 16 pagina's; sedert medio 1960 bezit het een gedrukte omslag.

„Nieuws van 't Zeepaardje”, het maandelijks cluborgaan van de Hollandiase zuster-vereniging op sociëteitsgebied „'t Zeepaardje”. De oplage is ± 300 exemplaren van ieder ongeveer 10 pagina's.

„De Wonk” (een Papoea-woord voor een soort trom), een sportblad, nl. het „officieel cluborgaan van de sportvereniging Z.I.G.O.” (= Zonder Inspanning Geen Ontspanning). Sedert november 1953 verschijnt het maandelijks, 8 bladzijden tellend.

„Vedo” (d.i. Van en door Ons), een krantje van ± 8 kantjes, uitgegeven door de sport- en amusementsvereniging E.D.O. (= Eendracht Doet Overwinnen). Sinds 1950.

„Sportjournaal”, tweemaal per maand verspreid door de V.H.O. (= Voetbalbond Hollandia en Omstreken), waarbij in 1960 maar liefst 96 elftallen waren aangesloten. Het verschijnt in een oplage van 700 exemplaren, elk 12 pagina's bevattend, sinds 10 april 1959 en is tweetalig.

„Het Loopvlak”, luxueuzer dan zijn sportcollega's, daar dit maandblad wordt gedrukt in Amersfoort in een oplage van 500 exemplaren en dan per luchtpost naar Hollandia wordt verzonden. Het is het orgaan van de Auto- en Motorclub Nederlands Nieuw-Guinea, verscheen voor het eerst — gestencild — in november 1956 en wordt sedert mei 1957 gedrukt. Elk nummer heeft ongeveer 16 pagina's.

„Kerkblad”, al sinds begin 1956 wekelijks gedistribueerd door de Evangelisch Christelijke Gemeenten van Hollandia en Hollandia-Binnen; de eerste jaren als gestencild blaadje van circa 10 bladzijden, maar sedert november 1960 gedrukt en 4 pagina's tellend.

„Kerknieuws”, een om de twee weken in gestencilde vorm te Sorong versijnd Protestant's blaadje van 4 bladzijden. In februari 1957 zag het 't licht.

„N.G.V.-Orgaan”, het gestencilde blad dat sedert 1951 te Hollandia versijnt als orgaan van het Nieuw Guinea Verbond. Het kwartaal(?) -blad telt circa 20 pagina's.

„Nieuw-Guinea Paraat”, een jonge loot aan de journalistieke stam, welke echter geen lang leven was beschoren. Dit weekblad, van $\pm$ 10 pagina's, kwam op 20 augustus 1960 voor het eerst van de stencil-machine, maar verdween, naar ik vernam, in 1961 geruisloos. Het blad was de onofficiële spreekbuis van het Veteranenlegioen Nederland, Gewest Ned. Nieuw-Guinea.

Elders op Nieuw-Guinea vindt (vond) men nog de volgende bladen:

„Omhoog”, maar kort bestaan hebbend. Het werd, gestencil, op Biak uitgegeven door een particulier, de Heer P. H. Bijl, sinds mei 1950. Dit blaadje, om de 2 à 3 weken versijnd, wilde vooral de „kolonisten” helpen door goede voorlichting en kwam daardoor wel eens in botsing met het overheidsorgaan „De Drempel”.

„De Fakfak-Bode”, wekelijks in Fakfak gestencil. Op 18 januari 1958 verscheen het eerste nummer; de oplage bedraagt $\pm$ 120 exemplaren.

„De Casuaris-Bode”, te Sorong iedere week gestencil door de N(ederlandsch) N(ieuw) G(uinee) P(etroleum) M(aatschappij) uitgegeven. Het bestond al in oktober 1954 (de juiste datum is mij niet bekend) en zal — vermoed ik — nu wel tot het verleden behoren.

„De Lens”, een gestencil nieuwsblaadje dat om de twee weken te Manokwari wordt verspreid — voor het eerst in 1957 (?) — in een oplage van $\pm$ 175 stuks. Elk exemplaar heeft ongeveer 10 pagina's; de abonnementsprijs bedraagt f 1,50 per maand.

★ ★ ★

C 1. Hoewel het mogelijk is dat hierboven een of ander cluborgaan — zoals bijv. het Hollandiaanse H.B.S.-krantje „Pandora” — is vergeten, zullen wij het nieuwsoverzicht maar gaan besluiten met het vermelden van een aantal in het Maleis uitgegeven blaadjes. Ook ditmaal beginnen wij met de overheidspublicaties en laten daarna de verenigings- en particuliere krantjes volgen.

„Peretas” (d.w.z. gereedschap om bos te kappen of vrij vertaald: Baanbreker) is waarschijnlijk het oudste blad in de overheids categorie. Dit blad werd te Hollandia uitgegeven als gestencilde tweewekelijkse (later maandelijks) nieuwsbron, waarvan het eerste nummer op 1 april 1947 van de machine kwam. Het telde omstreeks 10 bladzijden, maar reeds in het begin van 1948 werd de uitgifte gestaakt, o.m. omdat het woord „peretas” in de Mimika-taal een zeer onfatsoenlijk woord bleek te zijn.

„Pemandu” (Loods of Boei beduidend) was eigenlijk de opvolger van „Peretas”. Nummer 1 verscheen in juli 1948. Dit gestencilde maandblad kreeg reeds spoedig een „gedrukt hoofd” en werd in 1949 geheel gedrukt, te Hollandia. Nog in 1950 bestond het, ongeveer 6 tot 10 pagina's groot, doch — naar ik meen — is in 1951 de uitgave stop gezet.

„Pimpinan Pemimpin” (d.i. Leidraad voor de Leiders) verscheen vrijwel gelijktijdig met „Pemandu”, nl. in juni 1948. Het werd als overheidspublicatie in Hollandia gestencild, eveneens spoedig met „gedrukt hoofd”, als tweemaandelijks blaadje voor de meer ontwikkelden, de inheemse onderwijzers, bestuursassistenten, e.a. De omvang was ca. 10 pagina's; wanneer het is verdwenen is mij onbekend.

„Pengantara” (= Bemiddelaar, Schakel), het huidige voorlichtingsorgaan, verving kennelijk de vorengenoemde blaadjes. Eerst verscheen het gestencild, maar al gauw gedrukt. Bij de uitgifte in maart 1952 een maandblad, werd het per 1 september 1954 weekblad, waardoor het formaat van omstreeks 16 pagina's inkromp tot 4 bladzijden. Naast de Maleise tekst wordt sedert 25 juli 1955 ook Nederlands opgenomen, tweetaligheid dus. De oplaag van dit, tegenwoordig door foto's verfraaide, krantje bedraagt 7000 exemplaren.

„Triton” (naam van een schelpsoort) is chronologisch gezien hier

niet op zijn plaats, maar omdat het blad uit hetzelfde „nest” komt als de hiervoor genoemde publicaties, moge het toch nu worden vermeld. Dit goed geïllustreerde tijdschrift, een uitgave van de Afdeling Bevolkingsvoorlichting, is tweetalig, telt ongeveer 20 pagina's per nummer, kost tien gulden per jaar en heeft een oplage van 1500 exemplaren. Het blad komt feitelijk „van buiten”, want het wordt maandelijks in Leeuwarden gedrukt, al van het verschijnen in maart 1955 af.

„Pengantar Petani” (i.i. Leidraad voor de Landbouwer) is ook een overheidsblaadje, nl. van de Landbouwvoorlichtingsdienst, speciaal ten behoeve van de landbouwende Papoea's in het Geelvinkbaai-gebied. Het blaadje wordt gestencild, is circa 6 pagina's groot en verscheen voor het eerst in 1948.

C 2. „Sampani” (het Biakse woord voor Morgenster), een maandelijks door de Zending op Biak gestencild blaadje, van $\pm$ 1930 tot 1942 bestaande, is stellig de nestor der Nieuw-Guinea-krantjes. In januari 1959 verscheen het opnieuw onder de naam „Fanin” (d.i. Biaks voor: Spiegel) met een oplaag van 2500 exemplaren. Ook is er nu in het Geelvinkbaai-gebied de

„Pedoman Goeroe” (= Kompas voor de Onderwijzer), een eveneens gestencild Zendingsorgaan, reeds in 1948 verschijnend.

„Madjallah dari Perkumpulan Sekerdja Kristen di Nieuw Guinea” (d.i. Orgaan van de Christelijke Vakvereniging in Nieuw Guinea) heette het gestencilde maandblad van de Protestantse inheemse vakbond op Nieuw-Guinea. Dit blaadje verscheen sinds november 1953 te Hollandia en had ongeveer 10 bladzijden. In april/mei 1958 werd de naam gewijzigd in „Tampil” (= Voorwaarts); in juli 1960 werd het blaadje opgenomen in „Opwaarts” (zie aldaar).

„Serikat” (= Vereniging) verscheen, te Hollandia gedrukt, voor het eerst in november 1959 als een maandelijks tegenhanger van het Nederlandse „Kerkblad” (zie aldaar). Het telt omstreeks 6 pagina's.

„Madjallah Olaraga V.B.H.” (d.w.z. Sportblad van de V.B.H.) is het veelgelezen, gestencilde, maandblad van de Voetbal-Bond Hollandia geweest. Dit orgaan kwam al in 1949 uit, 6 tot 8 pagina's per nummer tellend, en werd in 1959 omgezet in het tweetalige „Sportjournaal” (zie aldaar).

„Suara Kanguru” (= Stem van de Kangoeroe) werd (wordt?) te Sorong gestencild door de N.N.G.P.M. ten behoeve van haar Maleis-sprekend personeel. In 1953 kwam het uit; elk exemplaar had (heeft) 4 pagina's.

„Warta Irian” (d.i. Nieuws van Ned. Nieuw-Guinea) heeft maar kortstondig bestaan. Het eerste nummer van deze, in Hollandia gestencilde, periodiek verscheen in mei 1950; de omvang was ongeveer 7 pagina's. Het was geen officiële uitgave.

„Kepulau dan Keselat” (ongeveer betekend: Van Eiland tot Doorvaart) is eveneens slechts korte tijd verschenen. Dit gestencilde maandbladje zag voor het eerst (en — naar ik meen — tevens voor het laatst) het licht in december 1958. Het was bestemd voor de inwoners van de Sentanimeer-dorpen en werd ook door Sentaniërs geredigeerd.

„Waspada” (d.w.z. Attentie) was ook al geen lang leven beschoren. Het was een wekelijks verschijnend gestencild krantje met een „gedrukt hoofd”, dat voor de eerste maal op 7 februari 1959 uitkwam maar met nummer 16 in mei d.a.v. de moede pers-ogen sloot. De oplaag van dit 8 kantjes tellende blad was maar liefst 2000 exemplaren. Geliefd was vooral de rubriek over Toom en Poet (Atoom en Spoetnik).

Hiermede ben ik aan het eind gekomen van Nieuw-Guinea's journalistieke historie, nog maar een korte, die — zoals bleek — voornamelijk na de laatste wereldoorlog aanving. En al mag de „koningin der aarde” in dat moeilijke land, in die „achterhoek der aarde” hoogstens slechts een „prinsesje” worden genoemd, dat zij ook daar een belangrijke rol speelde en zal spelen in de komende tijden behoeft geen betoog.

K. W. GALIS